

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Emma Hellman, (emmhe40), Jurist

Granskad av: Flera granskare finns - se eftersättsblad

Godkänd av: Stellan Ahlström, (steah), Sjukhusdirektör

Giltig från: 2025-06-17

Giltig till: 2027-06-17

Hälso- och sjukvårdssekretess - beslutsstöd

Förändringar sedan föregående version

- Redaktionella ändringar i texten.
- Ändringar utifrån ny lagstiftning 20250401.
- Uppdateringar av länkar och nya länkar till andra myndigheter, regionala riktlinjer och annan användbar information.

Innehållsförteckning

Hälso- och sjukvårdssekretess - beslutsstöd	1
Förändringar sedan föregående version	1
Bakgrund, syfte och mål	4
Förutsättningar	4
Avgränsningar	4
Tillämpliga lagar, föreskrifter eller externa riktlinjer	5
Disposition	5
1 Handläggning av begäran att ta del av journalhandlingar	5
1.1 Efterforskningar om mottagarens identitet och hur uppgiften ska användas	6
1.2 Att neka utlämnande av journalhandling eller annan allmän handling	6
1.3 Lämna ut handlingar	6
2 Hälso- och sjukvårdssekretess	7
2.1 Personliga förhållanden	7

2.2	Närstående	8
2.3	Undantag från sekretess inom hälso- och sjukvården.....	8
3	Patientens samtycke till utlämnande	9
3.1	Fullmakt (skriftligt samtycke)	9
3.2	Utlämnande till försäkringsbolag	9
4	Menprövning	10
4.1	Avidentifiering.....	11
4.2	Utlämnande med förbehåll	11
4.3	Skyddade personuppgifter	12
5	Patient som begär ut sin egen journal	12
5.1	Uppgifter om annan person än patienten i journalen.....	12
5.2	Sekretess i förhållande till patienten själv	13
6	Barn och vårdnadshavare	13
6.1	Sekretess i förhållande till vårdnadshavare	14
6.2	Om barnet lider <i>betydande men</i> av ett utlämnande till vårdnadshavare	15
6.3	Utlämnande till någon annan än barnet eller vårdnadshavare	16
6.4	En av vårdnadshavarna begär ut barnets patientjournal	18
6.5	Barn eller anhöriga med skyddade personuppgifter	18
7	Beslutsförmögna personer.....	18
7.1	Anhöriga som är insatta i patientens situation	19
8	God man och förvaltare.....	19
8.1	God man för underårig/särskilt förordnad vårdnadshavare	20
9	Avlidna patienter	20
10	Sekretessbrytande regler	20
10.1	Skyldighet att lämna uppgifter till annan myndighet	20
11	Orosanmälan om barn som far illa.....	21
12	Utlämnande till annan vårdenhet inom VGR.....	22
12.1	Utlämnande till annat landsting, kommun eller privat vårdgivare	22
13	Nödvändig vård, omsorg eller annat stöd	23
13.1	När patienten inte kan lämna sitt samtycke	23

13.2	Unga, missbrukare, gravida med missbruksproblem och personer som får psykiatrisk tvångsvård (25 kap. 12 § OSL)	23
14	Anmälningsplikt och uppgiftsskyldighet gentemot socialnämnden avseende missbrukare	24
15	Utlämnande av uppgifter som är nödvändiga för sjukhusets verksamhet	25
16	Utlämnande av uppgifter till polisen och andra brottsbekämpande myndigheter	25
16.1	Uppgift till polis, åklagarmyndighet med flera om att en person vistas på sjukhuset.....	25
16.2	Brott mot någon som inte fyllt arton år	26
16.3	Misstanke om brott och försök till brott i övrigt.....	27
16.4	Skyldighet att lämna kontaktuppgifter.....	28
16.5	Våld i nära relation	29
16.6	Misstanke om terrorbrottslighet.....	29
16.7	Uppgifter som behövs för en rättsmedicinsk undersökning	29
16.8	Förestående eller pågående trafiknykterhetsbrott.....	29
16.9	Skyldighet att avslöja vissa allvarliga brott	30
17	Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och allmän förvaltningsdomstol	30
18	IVO.....	31
19	JO, JK och andra tillsynsmyndigheter	31
20	Relaterad information	32
21	Käll- och litteraturförteckning	32

Bakgrund, syfte och mål

Denna riktlinje är ett beslutsstöd när någon begär att få ta del av uppgifter som skyddas av hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Ofta handlar det om att någon begär att Skaraborgs Sjukhus (SkaS) ska lämna ut hela eller delar av en patients journal men det kan också handla om t.ex. muntliga frågor som rör en patient.

Syftet med riktlinjen är att bidra till korrekta sekretessbedömningar och en korrekt hantering av begäran att ta del av allmänna handlingar.

Förutsättningar

Ansvar

Varje medarbetare på SkaS är skyldig att ha nödvändig kunskap om de sekretessregler som gäller för den information man får ta del av i sin yrkesutövning.

Verksamhetschef eller motsvarande har ansvar för att se till att det finns styrande dokument som beskriver hur sekretessreglerad information ska hanteras inom det egna verksamhetsområdet och hur begäran om att ta del av allmänna handlingar ska hanteras.

Förvaltningskontoret har till uppgift att stödja verksamhetschefer och andra i sekretessfrågor och hanteringen av allmänna handlingar.

Avgränsningar

Riktlinjen riktar sig till all personal på SkaS. Riktlinjen omfattar sekretess till skydd för information om patienter, närstående och andra enskilda. Sekretess avseende information om anställda eller sjukhusets verksamhet i övrigt behandlas inte i det här dokumentet.

Riktlinjen tar inte upp frågor om så kallad inre sekretess enligt patientdatalagen (PDL), t.ex. när och hur sjukhusets personal får ta del av uppgifter om våra patienter. Sekretessregler med anknytning till sammanhållen journalföring berörs inte heller.

Riktlinjen behandlar inte vem som ska göra vad i handläggningen av en begäran att få ta del av journalhandlingar. Det är upp till ansvarig chef att fördela arbetsuppgifter inom den egna enheten, t.ex. genom lokala rutiner.

Tillämpliga lagar, föreskrifter eller externa riktlinjer

[Tryckfrihetsförordningen \(1949:105\), TF](#)

[Brottsbalken \(1962:700\), BrB](#)

[Offentlighets- och sekretesslagen \(2009:400\), OSL](#)

[Patientsäkerhetslag \(2010:659\), PSL](#)

[Föräldrabalken \(1949:381\), FB](#)

[Socialtjänstlagen \(2001:453\), SoL](#)

[Lag \(1988:870\) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM](#)

[Lag \(2005:429\) om god man för ensamkommande barn](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(HSLF-FS 2016:40\) om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården](#)

Disposition

[Avsnitt 1](#) Allmän information om handläggning av en begäran att ta del av journalhandlingar.

[Avsnitt 2–4](#) Hälso- och sjukvårdssekretessen, samtycke och menprövning.

[Avsnitt 5](#) Patienten begär själv att få ta del av sin journal.

[Avsnitt 6–9](#) Patienten saknar möjlighet att fatta självständiga beslut i frågor som rör sekretess, t.ex. barn, dementa och personer med god man eller förvaltare.

[Avsnitt 10–19](#) Vanligt förekommande sekretessbrytande regler.

1 Handläggning av begäran att ta del av journalhandlingar

Information i pappersjournaler, journalsystem och patientadministrativa system är normalt sett allmänna handlingar, dock är uppgifterna i dessa handlingar i allmänhet sekretessreglerade. En begäran om att få ta del av allmänna handlingar ska handläggas skyndsamt (2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen, TF).

Det finns inga formkrav för hur en begäran om att ta del av allmän handling ska göras. En muntlig begäran ska hanteras på samma sätt som en skriftlig, t.ex. ska även en muntlig begäran handläggas skyndsamt och den enskilde ska informeras om rätten att få ett skriftligt beslut om denne inte får ut allt man begärt (om skriftligt beslut se vidare [Informera om rätten att få ett skriftligt beslut](#)). **Vi kan inte ställa krav på att en begäran ska göras skriftligen.**

1.1 Efterforskningar om mottagarens identitet och hur uppgiften ska användas

För att göra en sekretessbedömning kan det vara nödvändigt att den som gör prövningen har kännedom om mottagarens identitet och hur uppgiften ska användas. Sådana efterforskningar får dock inte göras i större omfattning än vad som krävs för att bedöma om handlingen kan lämnas ut (2 kap. 14 § TF).

1.2 Att neka utlämnande av journalhandling eller annan allmän handling

Om en handling inte kan lämnas ut på grund av att den är sekretessbelagd ska den som begärt ut handlingen informeras om detta så snart som möjligt.

1.2.1 Informera om rätten att få ett skriftligt beslut

Den som nekas att ta del av en handling ska informeras om att denne har rätt att få ett skriftligt beslut i frågan och att ett sådant beslut krävs för att kunna överklaga. Det här gäller också då en begäran endast delvis bifalls, till exempel genom att vissa sekretessbelagda uppgifter maskeras (6 kap. 3 § OSL).

Skriftliga beslut om att neka utlämnande fattas av kommunikationschef eller jurist i enlighet med SkaS delegeringsordning. Kontakta kommunikationschef eller sjukhusjurist om någon begär att få ett skriftligt beslut.

1.3 Lämna ut handlingar

- SkaS saknar möjligheter att på ett säkert sätt lämna ut sekretessbelagda eller i övrigt känsliga uppgifter via e-post. Journalkopior lämnas därför ut i pappersform eller på annat lagringsmedium, t.ex. USB-minne eller annat fysiskt lagringsmedium.

- Handlingar kan lämnas ut på plats eller skickas med post.
- Om relevant, kontrollera att rätt person hämtar ut handlingarna, t.ex. genom att be personen visa legitimation.
- Journalkopior behöver inte skickas med rekommenderad post. Vid stora mängder sekretessbelagda uppgifter avseende många patienter kan det ändå finnas anledning att vidta särskilda försiktighetsåtgärder.
- För att med rimlig säkerhet veta att journalkopior inte hamnar i fel händer ska de som huvudregel skickas till patientens eller vårdnadshavarens (beroende på vem som begärt ut kopiorna) folkbokföringsadress. Handlingarna kan skickas till en annan adress efter överenskommelse med den som begärt ut dem.

2 Hälsa- och sjukvårdssekretess

Sekretess innebär ett förbud att röja uppgifter, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av handling eller på annat sätt.

Inom hälso- och sjukvården gäller sekretess för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (25 kap. 1 § OSL).

Uppgifter om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden inom hälso- och sjukvården är sekretessbelagda och får endast lämnas ut om:

- 1 det står klart att varken den enskilde eller någon närstående till denne lider men, eller om
- 2 det finns lagstöd för att ändå lämna ut uppgifterna genom att
  - a. SkaS enligt lag eller förordning har en skyldighet att lämna uppgifter till en annan myndighet, eller
  - b. om någon sekretessbrytande bestämmelse i OSL är tillämplig.

2.1 Personliga förhållanden

Med uppgifter om personliga förhållanden avses olika typer av information. Begreppet omfattar allt från uppgifter om en psykisk sjukdom till uppgifter om en enskilds adress och ekonomi. I stort sett alla

uppgifter om en enskild som förekommer i hälso- och sjukvårdens verksamhet är sekretessreglerade. Observera att detta även gäller

uppgifter om andra personer än patienten, t.ex. uppgifter om närstående, arbetskamrater eller grannar.¹

2.2 Närstående

Det finns ingen generell regel om vem som ska anses som närstående. Naturligt är att familjemedlemmar inklusive sambor omfattas av begreppet men också andra nära släktingar så som syskon och föräldrar. Hit räknas också nära vänner. I övrigt får en bedömning göras i det enskilda fallet med utgångspunkt i hur nära relationen är eller har varit.²

2.3 Undantag från sekretess inom hälso- och sjukvården

Enligt 25 kap. 10 § OSL gäller hälso- och sjukvårdssekretessen inte följande typer av beslut:

- 1 beslut i ärenden enligt lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård, om beslutet avser frihetsberövande åtgärd,
- 2 beslut enligt smittskyddslagen (2004:168), om beslutet avser frihetsberövande åtgärd,
- 3 beslut i ärende om klagomål mot hälso- och sjukvården eller dess personal,
- 4 beslut i fråga om omhändertagande eller återlämnande av patientjournal, eller
- 5 beslut i ärende enligt 4 kap. 10 § eller 8 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659).³

1 Lenberg m.fl., *Offentlighets- och sekretesslagen – En kommentar* (2023-01-24, JUNO, juno.se), kommentaren till 25 kap. 1 §, stycket om sekretessens föremål

2 Lenberg m.fl., *Offentlighets- och sekretesslagen – En kommentar* (2023-01-24, JUNO, juno.se), avsnitt 4.4.6

3 4 kap. 10 § PSL gäller ansökningar om legitimation, särskilt förordnande att utöva yrke och bevis om specialistkompetens. 8 kap. PSL gäller prövotid och återkallelse av legitimation m.m.

3 Patientens samtycke till utlämnande

En enskild kan helt eller delvis häva den sekretess som gäller till skydd för honom eller henne genom att lämna sitt samtycke till att uppgifter lämnas ut till enskild, annan myndighet, försäkringsbolag eller någon annan (12 kap. 2 § OSL).

Det är viktigt att göra klart för patienten vad ett utlämnande innebär. Det är också viktigt att klargöra vilka uppgifter samtycket avser, t.ex. hela journalen eller uppgifter avseende ett visst vårdtillfälle, samt vem uppgifterna får lämnas ut till.

Inget krav på skriftligt samtycke

Det finns inget krav på att ett samtycke ska vara skriftligt. Ett muntligt samtycke är tillräckligt. Däremot är ett skriftligt samtycke att föredra om sjukhusets rätt att lämna ut uppgifterna skulle ifrågasättas. Om en patient gett sitt samtycke till att uppgifter om denne får lämnas ut ska journalen innehålla en anteckning om det.⁴

3.1 Fullmakt (skriftligt samtycke)

Ett skriftligt samtycke till att sekretessbelagda uppgifter lämnas ut benämns ibland fullmakt. Det är vanligt att enskilda ger försäkringsbolag fullmakt att ta del av journalhandlingar för utredning av försäkringsfall eller att en advokat får fullmakt att ta del av journalhandlingar av betydelse för en tvist.

Då någon visar upp en fullmakt är det viktigt att inte lämna ut fler uppgifter än vad som omfattas av fullmakten. Det vill säga att om en fullmakt ger ett försäkringsbolag rätt att ta del av journalhandlingar för att utreda ett försäkringsärende ska inte sådana handlingar lämnas ut som saknar betydelse för det aktuella ärendet.

Fullmakt som avser utlämnande av uppgifter om minderårig ska i förekommande fall vara undertecknad av båda vårdnadshavarna.

3.2 Utlämnande till försäkringsbolag

För att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till ett försäkringsbolag krävs samtycke från den som uppgifterna gäller.

⁴ 5 kap. 5 § 9 p *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:40) om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården*

Se även [Särskilt om underåriga och samtycke avseende utlämnande till försäkringsbolag](#).

3.2.1 Uppgifter om tredje man

Patient/vårdnadshavare kan inte samtycka till att sekretessbelagda uppgifter om tredje man lämnas ut. Exempel på sådana uppgifter kan vara uppgifter om hereditet (ärflighet).

3.2.2 Kan hela journalen lämnas ut?

Försäkringsbolag har ofta ett berättigat intresse av att ta del av fullständiga patientjournaler vid skadereglering.⁵ Om samtycket omfattar t.ex. ”hela BUP-journalen” kan och ska hela BUP-journalen lämnas ut, med undantag för sekretessbelagda uppgifter om tredje man.

3.2.3 Landstingens ömsesidiga försäkringsbolag (LÖF)

Observera att Landstingens ömsesidiga försäkringsbolag (LÖF) inte är en myndighet eller omfattas av några särskilda sekretessbrytande regler. En begäran om journalkopior från LÖF ska hanteras som en begäran från vilket försäkringsbolag som helst.

4 Menprövning

Sekretess gäller för uppgifter om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden om det inte står klart att sådana uppgifter kan lämnas ut utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (25 kap. 1 § OSL).

Med *men* avses i första hand olika typer av integritetskränkningar eller att någon riskerar att utsättas för våld, trakasserier eller psykiska obehag. *Men* kan även avse rent ekonomisk skada. Även helt rättsenliga åtgärder, såsom t.ex. att någon blir utsatt för framgångsrika indrivningsåtgärder eller att någon blir satt i fängelse, kan bedömas som skada eller men i sekretesslagens mening.⁶

⁵ Prop. 2008/10:241 *Ett förstärkt integritetsskydd i försäkringssammanhang* sid 28–29

⁶ Lenberg m.fl., *Offentlighets- och sekretesslagen – En kommentar* (2023-01-24, JUNO, juno.se), avsnitt 4.4.4 om skadebegreppen

Den som ska lämna ut uppgifter ska ”sätta sig in i den enskildes situation och försöka förstå hur denne skulle uppleva det om uppgifterna sprids till ytterligare någon eller några personer”.⁷

4.1 Avidentifiering

Handlingar kan i princip alltid lämnas ut om man tar bort information så att innehållet inte kan knytas till en person, så kallad avidentifiering.⁸ Syftet med avidentifieringen är att den enskilde inte ska lida men av ett utlämnande. Avidentifiering är inte aktuellt i de fall då mottagaren begärt ut uppgifter om en namngiven person eller i övrigt vem uppgifterna gäller.

I en del fall kan det räcka med att man tar bort namn, adress och liknande personuppgifter. Men en kedja av uppgifter om ort, yrke, vanor, sjukdomar, skador, m.m. kan medföra att personer i individens närhet kan identifiera vem det är utan att namnet offentliggörs. Om man t.ex. lämnar ut uppgifter om en bensinstationsföreståndare på en ort som bara har en bensinstation kan personens identitet vara röjd för ett antal människor på den orten.

I statistiska sammanhang finns motsvarande problem om man redovisar i allt för små enheter. Finns en hundraåring redovisad i statistiken för ett kvarter, kan dennes identitet anses vara röjd för ett antal andra boende i kvarteret.

När det gäller avidentifiering av bilder på patienter räcker det kanske inte med att täcka över en del av ansiktet. Kroppshållning, speciella detaljer och märken på kroppen eller klädesplagg är i regel lätta att känna igen för den som känner patienten. Detsamma gäller rörliga bilder. Här tillkommer att man ser personens rörelsemönster, vilket kan räcka för att identifiera personen. En persons röst är unik. Inspelningar måste förvrängas för att kunna betraktas som avidentifierade.

4.2 Utlämnande med förbehåll

I vissa fall kan ett utlämnande av uppgifter som annars är sekretessbelagda göras möjligt genom att utlämnandet sker med förbehåll som begränsar mottagarens rätt att sprida uppgifterna vidare eller utnyttja dem (10 kap. 14 § OSL). Syftet med förbehållet är att den som

⁷ Bohlin, *Offentlighetsprincipen*, s. 178

⁸ Lenberg m.fl., *Offentlighets- och sekretesslagen – En kommentar* (2023-01-24, JUNO, juno.se), kommentaren till 25 kap. 1 §

uppgifterna rör inte ska lida men av ett utlämnande. Om mottagaren inte följer villkoren i förbehållet kan ansvar för brott mot tystnadsplikt (20 kap. 3 § BrB) komma i fråga. Om utlämnandet sker med förbehåll ska detta anges i ett skriftligt beslut. Vem som är behörig att fatta beslut om utlämnande med förbehåll framgår av sjukhusets delegeringsordning.

4.3 Skyddade personuppgifter

Med skyddade personuppgifter menas de olika skyddsåtgärderna sekretessmarkering, skyddad folkbokföring och fingerade personuppgifter. I vissa av våra datasystem, t.ex. Melior, framgår om en person har skyddade personuppgifter. Det är en signal om att man bör vara extra noggrann vid menprövningen inför ett eventuellt utlämnande. Något absolut förbud att lämna ut uppgifter om en person med skyddade personuppgifter finns inte.

Om en patient med skyddade personuppgifter har lämnat samtycke till ett utlämnande ska man noga utreda vilka uppgifter samtycket avser och till vem de får lämnas.

Du kan läsa mer om hantering av skyddade personuppgifter på [Skatteverkets hemsida](#).

5 Patient som begär ut sin egen journal

Patienten har nästan alltid rätt att få ut sin journal och har normalt sett tillgång till delar av journalen på nätet via 1177 Vårdguidens e-tjänster.

Inget krav på skriftlig begäran att ta del av journal

Man kan inte ställa krav på att patienten måste komma in med en skriftlig begäran om journalkopior, även om det är önskvärt att patienten inkommer med en sådan för att underlätta handläggningen. Blankett för begäran av journalkopior kan hämtas här: [Journal - Skaraborgs Sjukhus \(vgregion.se\)](#).

5.1 Uppgifter om annan person än patienten i journalen

Patientjournalen ska innehålla uppgifter som behövs för en god och säker vård av patienten. Uppgifter om andra personer än patienten kan förekomma i journalen. Dessa uppgifter omfattas av sekretess till skydd för den som omnämns, även i förhållande till den patient i vars journal uppgifterna förekommer (25 kap. 1 § OSL). Om uppgifterna om tredje

person redan är kända för patienten, t.ex. för att uppgifterna kommer från patienten själv, kan dessa lämnas ut utan hinder av sekretess.

5.1.1 Skydd för anmälare eller annan uppgiftslämnare

Sekretess gäller för uppgifter där det framgår vem som har gjort en anmälan eller lämnat uppgifter om patientens hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att personen som lämnat uppgiften/anmälan eller någon närstående till denne kommer att utsättas för våld eller annat allvarligt men, t.ex. trakasserier av allvarligare art, om uppgiften lämnas ut (25 kap. 7 § 1 st OSL). Den här regeln ska dock tillämpas restriktivt och gäller inte uppgifter om anmälan eller utsagor som gjorts av en myndighet eller offentligt anställd personal i sin tjänst.⁹

5.2 Sekretess i förhållande till patienten själv

Huvudregeln är att sekretess till skydd för patient inte gäller i förhållande till patienten själv. Det innebär att sjukhuset normalt sett inte kan hindra en patient att ta del av uppgifter som rör honom eller henne själv och att en patients begäran om att få ta del av sin egen journal normalt ska medges (12 kap. 1 § OSL).

Inom hälso- och sjukvården kan det dock vara medicinskt motiverat att göra avsteg från denna huvudregel. Om det *med hänsyn till ändamålet med vården eller behandlingen är av synnerlig vikt att uppgiften inte lämnas till patienten själv* kan uppgifter om hans eller hennes hälsotillstånd sekretessbeläggas även i förhållande till patienten själv (25 kap. 6 § OSL). Denna regel ska tillämpas restriktivt.

Observera att en patient som med stöd av 25 kap. 6 § OSL inte får ta del av sin egen journal har rätt att på begäran få ett skriftligt beslut i frågan, se [Att neka utlämnande av journalhandling eller annan allmän handling](#).

6 Barn och vårdnadshavare

Avseende orosanmälan till socialnämnd, se [Orosanmälan om barn som far illa](#)

I det här kapitlet behandlas några av de frågor som aktualiseras när patienten är ett barn. Med barn menas i det följande personer under 18 år.

⁹ Lenberg m.fl., *Offentlighets- och sekretesslagen – En kommentar* (2023-01-24, JUNO, juno.se), kommentaren till 25 kap. 7 §

6.1 Sekretess i förhållande till vårdnadshavare

Sekretess för uppgift om ett barns hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden gäller inte i förhållande till barnets vårdnadshavare så länge vårdnadshavaren enligt föräldrabalken har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter (12 kap. 3 § 1 st OSL, 6 kap. 11 § föräldrabalken, FB).

Vårdnadshavaren har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter men ska i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål (6 kap. 11 § FB). Denna bestämmelse anses innebära att vårdnadshavarens bestämmanderätt över barnet tunnans ut då barnet blir äldre och mognare, varvid bestämmanderätten successivt flyttas över till barnet. Mellan 13–17 år får barnet många gånger anses ha nått en sådan mognad att visst skydd för sin integritet gentemot vårdnadshavare ska finnas.¹⁰ Barn i övre tonåren får i de flest fall anses förfoga helt över sitt integritetsskydd och därmed krävs som huvudregel barnets samtycke till att uppgifter lämnas till vårdnadshavaren.¹¹

En vårdnadshavare som vill ta del av sina barns patientjournaler har därmed mindre och mindre möjlighet att få tillgång till dem utan barnets samtycke ju äldre och mognare barnen blir. Det är den som är ansvarig för vården som ska bedöma barnets mognadsgrad och beslutskompetens när vårdnadshavare begär att få ta del av sekretessbelagda uppgifter.

6.1.1 Barn 0–12 år

Upp till 12 års ålder gäller normalt ingen sekretess till skydd för barnets personliga integritet gentemot vårdnadshavare. Journalkopior kan på begäran lämnas ut till vårdnadshavare. Om barnet har två vårdnadshavare krävs inget samtycke från den andre (se även [avsnitt 6.4](#))

6.1.2 Barn 13–15 år

Från ungefär 13 års ålder får barnet allt större skydd för sin integritet gentemot vårdnadshavare. Beroende på barnets utveckling och mognad kan sekretess gälla för t ex uppgifter som patienten lämnat i förtroende till vårdpersonalen. Sådana uppgifter kan i så fall inte lämnas ut till vårdnadshavare utan barnets samtycke.

¹⁰ Sandén, *Sekretess och tystnadsplikt inom offentlig och privat hälso- och sjukvård*, s. 275 ff.

¹¹ Sandén, *Sekretess och tystnadsplikt inom offentlig och privat hälso- och sjukvård*, s. 297

6.1.3 Barn 16–17 år

Barn i övre tonåren får i de flesta fall anses förfoga helt över sitt integritetsskydd. Som huvudregel krävs därför patientens samtycke till att journalkopior lämnas ut till vårdnadshavare.

6.1.4 Utlämnande till vårdnadshavare trots sekretess

Även i situationer där barnet har rätt till sekretesskydd gentemot sina vårdnadshavare kan uppgifter i vissa fall lämnas ut till dem. Det kan till exempel vara nödvändigt att lämna vissa uppgifter till vårdnadshavarna för att sjukhuset ska kunna fullgöra sin verksamhet, det vill säga vårda och behandla barnet (10 kap. 2 § OSL).

Det kan också finnas situationer där en tillämpning av skaderekvisitet (*sekretess gäller... om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men*) ger utrymme att lämna ut en uppgift. Det kan vara så att den nackdel för barnet som ett utlämnande medför mer än väl uppvägs av den fördel som följer på ett utlämnande. I sådana fall uppstår inget men för barnet och uppgiften kan lämnas ut.

6.1.5 Barn som omhändertagits enligt LVU

Att ett barn är föremål för vård enligt LVU, eller av någon annan anledning t.ex. har placerats i familjehem, har inte någon inverkan på vårdnaden i rättslig bemärkelse. Vårdnadshavare ska alltså fortsatt anses ha vårdnaden om barnet, även om barnet för tillfället är omhändertaget (JO:s beslut dnr 4221-2008). Sekretess kan gälla gentemot vårdnadshavarna enligt vad som i övrigt anges i detta avsnitt.

6.2 Om barnet lider *betydande men* av ett utlämnande till vårdnadshavare

Även om en vårdnadshavare har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör den underåriges personliga angelägenheter kan det i vissa undantagsfall gälla sekretess mot vårdnadshavaren. Om det kan antas att ett barn skulle lida *betydande men* av ett utlämnande får journalhandlingar eller andra uppgifter hållas hemliga för den ene eller båda vårdnadshavarna (12 kap. 3 § 1 st. 1 p. OSL).

Betydande men kan till exempel vara att barnet skadas allvarligt psykiskt, fysiskt eller på annat sätt. I praktiken ska det finnas särskilda skäl som tyder på att en uppgift om barnet kan komma att missbrukas av vårdnadshavaren i något avsevärt avseende. Att barnet tycker att det är obehagligt eller tror att vårdnadshavaren kommer att vidta åtgärder som

barnet är emot men som inte kan anses medföra betydande men, är inte tillräckligt för att sekretessbelägga uppgifterna i förhållande till vårdnadshavaren.¹²

6.3 Utlämnande till någon annan än barnet eller vårdnadshavare

Även om sekretess gäller för uppgifterna i journalen kan journalkopior lämnas ut om patienten och/eller vårdnadshavare har gett sitt samtycke till det.¹³

Se även [Orosanmälan till socialnämnden om barn som far illa eller riskerar att fara illa \(vgregation.se\)](https://vgregation.se)

6.3.1 Vem kan/ska lämna samtycke till ett utlämnande?

När ett barn på grund av bristande mognad inte själv förfogar över sin sekretess kan vårdnadshavare lämna samtycke till ett utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. I takt med stigande ålder och mognad får barnet allt större rätt att själv förfoga över sin egen sekretess.¹⁴

6.3.2 Samtycke till utlämnande från en eller två vårdnadshavare?

När vårdnadshavares samtycke krävs för ett utlämnande, och två personer har gemensam vårdnad om ett barn, krävs enligt huvudregeln samtycke från båda vårdnadshavarna. I allmänhet bör dock personal inom hälso- och sjukvården kunna utgå ifrån att den förälder som han eller hon har att göra med agerar i samförstånd med den andra föräldern om dessa har gemensam vårdnad. Men om det finns anledning att anta att det föreligger meningsskiljaktigheter mellan föräldrarna, måste inställningen hos båda vårdnadshavarna undersökas närmare.¹⁵

6.3.3 Barn 0–12 år

Utgångspunkten är att barn upp till 12 års ålder inte har tillräcklig mognad att samtycka till utlämnande av sekretessbelagda uppgifter.

¹² Lenberg m.fl., *Offentlighets- och sekretesslagen – En kommentar* (2023-01-24, JUNO, juno.se), kommentaren till 12 kap. 3 §

¹³ 12 kap 2 § OSL

¹⁴ 12 kap 3 § 2 stycket OSL

¹⁵ Se bland annat Socialstyrelsens meddelandeblad nr 10/2012 s 4

Vårdnadshavares samtycke krävs och är tillräckligt.¹⁶

6.3.4 Barn 13–15 år

Från cirka 13 års ålder flyttas beslutanderätten över sekretessen över till barnet i takt med att barnet blir äldre och mer moget. Beroende på barnets mognad, vilka uppgifter som avses och till vem de ska lämnas ut kan det krävas samtycke till utlämnande från både barnet och vårdnadshavare.

6.3.5 Barn 16–17 år

När barnet är 16–17 år har det ofta nått en sådan mognadsgrad att det själv kan förfoga över sin egen sekretess och barnets samtycke till ett utlämnande kan därför räcka. Vid denna ålder kan normalt sett ett utlämnande inte ske enbart med vårdnadshavares samtycke, även barnets inställning bör efterfrågas (se dock nedan om försäkringsbolag).¹⁷

6.3.6 Särskilt om underåriga och samtycke avseende utlämnande till försäkringsbolag

När en begäran om journalkopior kommer in från ett försäkringsbolag har handläggaren att bedöma om det finns ett giltigt samtycke till utlämnandet.

Normalt sett har försäkringsbolagens förtryckta blanketter för samtycke/fullmakt endast plats för underskrifter av vårdnadshavarna, även när det gäller barn i tonåren. Något samtycke från barnet självt finns därför inte.

Med hänsyn till att praxis i Sverige sedan länge är att vårdnadshavares samtycke räcker för utlämnande av underårigas journaler till försäkringsbolag ska Skaraborgs Sjukhus inte kräva in samtycke från den underåriga själv, om inte särskilda omständigheter talar för att barnet skulle motsätta sig ett utlämnande.

¹⁶ JO ansåg i beslut 2010-05-21, dnr 2333–2009, att när det gäller barn i 11–12 årsåldern måste utgångspunkten vara att den underåriga inte har tillräcklig mognad för att fatta ett beslut rörande hävande av sekretessen.

¹⁷ En 17-åring ansågs i Kamrarrättens i Göteborg dom den 12 december 2005 i mål 6591–05 ensam disponera över sekretess enligt dåvarande 7 kap. 1 § sekretesslagen, numera 25 kap. 1 § OSL.

6.4 En av vårdnadshavarna begär ut barnets patientjournal

Om barnet har två vårdnadshavare krävs inte samtycke från den ene när den andre begär att få ta del av journalen. Om sådant samtycke krävdes skulle det kunna få till följd att ingen av vårdnadshavarna får tillgång till journalen om de nekar varandra.

6.5 Barn eller anhöriga med skyddade personuppgifter

Om ett barn, eller barnets vårdnadshavare, har skyddade personuppgifter måste en särskilt noggrann menprövning göras innan ett utlämnande. Det kan krävas kunskap om bakgrunden till varför barnet har fått skyddade personuppgifter för att kunna göra en korrekt bedömning, t.ex. om barnet riskerar att utsättas för våld, hot eller trakasserier av en vårdnadshavare.

Om ett barn kan antas lida betydande men om en viss uppgift blir känd för vårdnadshavaren omfattas den av sekretess med stöd av 12 kap. 3 § 1 st. OSL och ska inte lämnas ut till vårdnadshavaren (se [Om barnet lider betydande men av ett utlämnande till vårdnadshavare](#)). Sekretessen kan omfatta uppgifter som kan avslöja barnets vistelseort, vilken enhet barnet behandlas på, vilken förskola eller skola barnet går på, planerade besök m.m.

Läs mer om skyddade personuppgifter på Skatteverkets hemsida: [Skatteverkets vägledning för hantering av skyddade personuppgifter i svensk förvaltning](#).

7 Beslutsoförmögna personer

Hälso- och sjukvårdssekretessen gäller även till förmån för vuxna som inte själva kan fatta beslut kring sekretessfrågor. Med beslutsoförmögen menas i detta sammanhang en person som på grund av sjukdomstillstånd eller motsvarande inte är i stånd att lämna samtycke till utlämnande.

När anhöriga begär ut handlingar ska en vanlig menprövning göras, det vill säga en bedömning av om patienten, eller någon närstående till patienten, skulle lida men av den anhörige tar del av uppgifterna i journalen.

7.1 Anhöriga som är insatta i patientens situation

Om förhållandena är sådana att närstående måste anses ha kunskap om allt väsentligt av den dementa patientens sjukhistoria, diagnoser och förhållanden i övrigt får det anses stå klart att journalhandlingarna kan lämnas ut till den närstående utan att patienten eller någon annan närstående till denne skulle lida men.

8 God man och förvaltare

Som utgångspunkt krävs en patients samtycke till ett utlämnande av journalhandlingar till legala ställföreträdare som t.ex. god man eller förvaltare.

Om patienten på grund av sjukdom eller motsvarande inte kan fatta beslut om samtycke, får de uppgifter lämnas till ställföreträdaren som krävs för att denne ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Om uppdraget är begränsat till rent ekonomisk förvaltning finns i regel inte något berättigat intresse från ställföreträdarens sida att ta del av integritetskänsliga uppgifter ur patientens journal.

Om den gode mannen eller förvaltaren även har i uppdrag att ”sörja för person” eller ”bevaka rätt”¹⁸ kan det dock finnas ett berättigat intresse för honom eller henne att även få ta del av uppgifter i journalhandlingar, om informationen behövs för att ställföreträdaren ska kunna fullgöra sitt uppdrag. En prövning av vilka uppgifter ställföreträdaren behöver för att fullgöra sitt uppdrag krävs alltså inför ett utlämnande.¹⁹

Ställföreträdaren ska kunna visa ett intyg (registerutdrag) från överförmyndaren eller tingsrätten (dom om ställföreträdarskap) som styrker att denne verkligen företräder patienten och som visar uppdragets omfattning för att frågan om utlämnande ska kunna avgöras.

¹⁸ En god man kan t.ex. bevaka huvudmannens (patientens) rätt ifråga om ersättningsanspråk för vårdskada eller missprydande ärr.

¹⁹ Lenberg m.fl., *Offentlighets- och sekretesslagen – En kommentar* (2023-01-24, JUNO, juno.se), kommentaren till 12 kap. 1 §

8.1 God man för underårig/särskilt förordnad vårdnadshavare

Om barnets föräldrar av någon anledning inte fungerar som vårdnadshavare kan särskilt förordnad vårdnadshavare utses av tingsrätt. För ensamkommande barn som vid ankomst till Sverige är skilt från båda sina föräldrar ska en god man förordnas för att ”ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess angelägenheter”.²⁰

I båda dessa fall ska den gode mannen och den särskilt förordnade vårdnadshavaren anses ha samma ställning som vårdnadshavare. Det vill säga att denne kan lämna samtycke till utlämnande och ta del av uppgifter om barnet i samma utsträckning som gäller för en vårdnadshavare.

Gode män ska kunna visa upp ett förordnande som styrker god mans-uppdraget och som anger ramarna för uppdragets utförande.

9 Avlidna patienter

När en person har avlidit är huvudregeln att sekretess för uppgifterna om personen fortfarande gäller.²¹ Information får endast lämnas ut om det står klart att varken den avlidne eller dennes närstående lider men av ett utlämnande. Däremot påverkas menprövningen av det faktum att patienten är avliden.

10 Sekretessbrytande regler

Det finns många bestämmelser i såväl offentlighets- och sekretesslagen (OSL) som annan lagstiftning som ger hälso- och sjukvårdspersonalen möjlighet, och i vissa fall skyldighet, att lämna ut sekretessbelagda uppgifter.

10.1 Skyldighet att lämna uppgifter till annan myndighet

10.1.1 Uppgiftsskyldighet

Sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning (10 kap. 28 § OSL). En

²⁰ 2 § lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn

²¹ Prop. 1979/80:2 Del A, 84 f.

uppgift som annars är sekretessbelagd ska alltså lämnas till en annan myndighet om SkaS enligt lag eller förordning är skyldigt att lämna sådana uppgifter. T.ex. finns enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen en skyldighet att anmäla till socialnämnden om ett barn far illa och att lämna alla uppgifter som kan vara av vikt för nämndens utredning, se vidare [Orosanmälan om barn som far illa](#).

10.1.3 På begäran av annan myndighet

Om en annan myndighet begär att få ta del av sekretessbelagda uppgifter som finns hos sjukhuset ska dessa uppgifter lämnas ut om en sekretessbrytande regel är tillämplig (6 kap. 5 § OSL). T.ex. är sjukhuset skyldigt att på begäran från polisen lämna ut sekretessbelagda uppgifter om de är av betydelse för utredning av ett fullbordat brott som inte har lägre straff än 6 månaders fängelse i straffskalan, se vidare [Misstanke om brott och försök till brott i övrigt](#).

10.1.4 Kontakta den myndighet som begärt ut sekretessbelagda handlingar

Om en annan myndighet har begärt att få ut sekretessbelagda handlingar från sjukhuset utan att ange vilken sekretessbrytande regel eller bestämmelse om uppgiftsskyldighet som är tillämplig kan det vara bra att kontakta den myndigheten och be om ett förtydligande. Sjukhuset har dock ett självständigt ansvar att utreda om en sekretessbrytande regel är tillämplig i det enskilda fallet eller vilken information som omfattas av en lagstadgad skyldighet att lämna ut uppgifter.

Det kan också vara bra att kontakta den andra myndigheten om det är oklart vilka handlingar man egentligen efterfrågar. På så sätt kan man spara onödigt arbete med att ta fram och menpröva handlingar som mottagaren inte är intresserad av.

11 Orosanmälan om barn som far illa

Både SkaS som myndighet och enskilda anställda har enligt 14 kap. 1 § 1 st. socialtjänstlagen (SoL) en skyldighet att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Anmälningsskyldighet inträder även om det inte är klarlagt att socialnämnden behöver ingripa. Även uppgifter som är svårbedömda eller obestyrkta ska alltså anmälas, om de tyder på att ett barn kan vara i behov av stöd eller hjälp från socialnämndens sida. Det är därefter

socialnämndens uppgift att undersöka vilken grund som kan finnas för uppgiften och att utreda det eventuella behovet av åtgärder.

SkaS och enskilda anställda har förutom en anmälningsskyldighet också en skyldighet att lämna alla uppgifter till socialnämnden som kan vara av betydelse för nämndens utredning av ett barns behov av stöd och skydd (14 kap. 1 § 3 st. SoL).

Uppgiftsskyldigheten omfattar endast de uppgifter som är av betydelse för en sådan utredning. Det är den utlämnande myndigheten som ska pröva vilka uppgifter som ska lämnas ut. En prövning måste därför göras från fall till fall och vid behov kan aktuell handläggare hos socialnämnden kontaktas för diskussion om vilka uppgifter som behövs.

Ibland kan det vara tillräckligt att sjukhuset gör en sammanfattning av de begärda uppgifterna. Det kan komma ifråga t.ex. när journaluppgifterna är omfattande eller svårtolkade.

Om anmälaren begär det ska socialnämnden, om det inte finns särskilda hinder för det, ge återkoppling om huruvida utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår (14 kap. 1 b § SoL).

Se även SkaS-övergripande rutin [Orosanmälan till socialnämnden om barn som far illa eller riskerar att fara illa \(vregion.se\)](https://vregion.se/orsanmalan-til-socialnamnden-om-barn-som-far-illa-eller-riskerar-att-fara-illa).

12 Utlämnande till annan vårdenhet inom VGR

Sekretess hindrar inte att uppgifter lämnas mellan förvaltningar inom VGR (25 kap. 11 § 2 p OSL). Sekretess hindrar alltså inte att journalhandlingar skickas till t.ex. Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Närhälsan eller Folk tandvården.

Även om sekretess inte gäller mellan olika enheter inom VGR bör man respektera ett eventuellt önskemål från patienten om att uppgifter inte ska lämnas ut.

12.1 Utlämnande till annat landsting, kommun eller privat vårdgivare

Innan journalhandlingar lämnas ut till annan region, en kommun eller en privat vårdgivare ska patienten alltid tillfrågas. Sekretess gäller och uppgifterna ska inte lämnas ut utan patientens samtycke, om inte någon

sekretessbrytande regel är tillämplig. Såväl samtycke som utlämnande ska dokumenteras i journalen.

13 Nödvändig vård, omsorg eller annat stöd

13.1 När patienten inte kan lämna sitt samtycke

Uppgifter om enskild, som behövs för att han eller hon ska få nödvändig vård, omsorg, behandling eller annat stöd kan lämnas från SkaS till

- en annan myndighet inom hälso- och sjukvården
- myndighet inom socialtjänsten
- enskild vårdgivare
- en enskild verksamhet på socialtjänstens område

om den enskilde på grund av sitt hälsotillstånd eller av andra skäl inte kan samtycka till att sådana uppgifter lämnas ut (25 kap. 13 § OSL). Så kan exempelvis vara fallet när det gäller en dement eller medvetlös patient.

Kan en patient lämna ett samtycke till ett sådant utlämnande men väljer att neka till detta kan det aldrig bli aktuellt att bryta sekretessen med stöd av denna bestämmelse.

13.2 Unga, missbrukare, gravida med missbruksproblem och personer som får psykiatrisk tvångsvård (25 kap. 12 § OSL)

Om det behövs för att en patient ska få nödvändig vård får sjukhuset lämna ut sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet inom *offentligt* bedriven hälso- och sjukvård eller socialtjänst om den vårdbehövande är

- under 18 år, eller
- fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller
- vårdas med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.

Utlämnande till annan myndighet inom offentligt bedriven hälso- och sjukvård eller socialtjänst får också ske om

- ett utlämnande av uppgifter om en gravid kvinna eller någon närstående till henne behövs till skydd för det ofödda barnet.

Denna regel ska användas restriktivt. Utgångspunkten är att patientens inställning till ett eventuellt utlämnande av uppgifter ska efterfrågas. Det är först om den enskilde inte kan ges nödvändig vård, behandling eller annat stöd som sekretessbelagda uppgifter får lämnas ut utan patientens samtycke. Om uppgifter lämnas ut utan den enskildes samtycke, är det viktigt att han eller hon i möjligaste mån informeras om utlämnandet i efterhand.

Det är främst uppgifter om den unge, missbrukaren, den som får psykiatrisk vård eller den gravida kvinnan med det ofödda barnet som det är aktuellt att lämna ut med stöd av 25 kap. 12 § OSL. Men även uppgifter om närstående får lämnas ut, t.ex. om den gravida kvinnans närstående missbrukar alkohol eller narkotika eftersom kvinnans omgivning kan utgöra en risk för det ofödda barnet.

Regeln gäller endast utlämnande till annan myndighet inom *offentligt* bedriven hälso- och sjukvård eller socialtjänst. Utlämnande med stöd av 12 § får därför inte ske till t. ex. privat vårdgivare eller myndighet som inte bedriver hälso- och sjukvård.

Avseende missbrukare krävs att missbruket är allvarligt och, vad gäller alkohol, att missbruket har viss varaktighet. Det krävs dock inte att missbruket är så allvarligt att förutsättningarna för tvångsvård är uppfyllda. När det gäller unga missbrukare kan denna sekretessbrytande regel tillämpas tidigare än om det gäller en vuxen.²²

14 Anmälningsskyldighet och uppgiftsskyldighet gentemot socialnämnden avseende missbrukare

En läkare ska genast göra en anmälan till socialnämnden, om han eller hon i sin verksamhet kommer i kontakt med någon som kan antas vara i behov av omedelbart omhändertagande eller vård enligt lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Anmälningsskyldighet

²² Lenberg m.fl., *Offentlighets- och sekretesslagen – En kommentar* (2023-01-24, JUNO, juno.se), kommentaren till 25 kap. 12 §

föreligger inte om läkaren bedömer att missbrukaren kan få tillfredställande vård eller behandling genom läkarens egen försorg eller i övrigt inom hälso- och sjukvården (6 § 2 st. LVM).

Om man gjort en anmälan till socialnämnden enligt 6 § LVM är man också skyldig att lämna alla uppgifter av betydelse för nämndens utredning (7 § LVM).

15 Utlämnande av uppgifter som är nödvändiga för sjukhusets verksamhet

Sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet (10 kap. 2 § OSL).

Syftet med bestämmelsen är att förhindra att sekretessreglerna gör det omöjligt för myndigheten och dess personal att sköta sina uppgifter. Enbart en bedömning att effektiviteten i myndighetens handlande nedsätts på grund av sekretess är inte tillräckligt för att sekretessbestämmelserna ska kunna åsidosättas. Det bör särskilt observeras att bestämmelsen endast är till för att kunna fullgöra den egna verksamheten och inte för att hjälpa andra myndigheter.

Detta generella undantag kan ge möjlighet för myndigheten att t.ex.

- vid behov lämna nödvändiga uppgifter till inkasso för indrivning av patientavgifter,
- lämna nödvändiga uppgifter till polisen för att få handräckning att avhysa en störande patient,
- ur sekretessynpunkt tillåta flerbäddsrum om inte andra möjligheter finns.

16 Utlämnande av uppgifter till polisen och andra brottsbekämpande myndigheter

16.1 Uppgift till polis, åklagarmyndighet med flera om att en person vistas på sjukhuset

Hälso- och sjukvårdspersonal är skyldig att på begäran från någon av nedanstående myndigheter lämna ut uppgift om huruvida någon befinner sig på sjukhuset (6 kap. 15 § 1 patientsäkerhetslagen, PSL). Detta gäller följande myndigheter:

- domstol
- åklagarmyndighet
- polis
- Säkerhetspolisen
- Kronofogdemyndigheten
- Skatteverket
- Tullverket

Uppgiftsskyldigheten omfattar enbart uppgiften att någon vistas på sjukvårdsinrättningen, inte uppgifter om dennes hälsotillstånd. I vissa fall kan det dock vara nödvändigt att låta den myndighet som begär uppgiften även få del av uppgifter rörande den enskildes hälsotillstånd för att myndigheten ska kunna bedöma om en patient kan hämtas från en sjukvårdsinrättning eller om det måste anstå till ett senare tillfälle.

Om personen som söks inte kan namnges bör ett tillförlitligt signalement eller liknande kunna uppges för personalen på sjukhuset. Det torde dock inte vara möjligt att med stöd av bestämmelsen lämna ut den efterfrågade uppgiften om den myndighet som efterfrågar uppgiften endast kan uppges att patienten har en viss skada, till exempel ett skärsår som skulle kunna härledas till ett inbrott.²³

16.2 Brott mot någon som inte fyllt arton år

Utan hinder av hälso- och sjukvårdssekretessen får man lämna uppgifter till polisen eller åklagarmyndigheten i samband med misstanke om brott mot någon som inte fyllt 18 år och det är fråga om brott som avses i

- 3 kap. BrB (brott mot liv och hälsa, t.ex. misshandel)
- 4 kap. BrB (brott mot frihet och frid, t.ex. olaga frihetsberövande eller grov kvinnofridskränkning)
- 6 kap. BrB (sexualbrott t.ex. våldtäkt eller sexuellt utnyttjande av barn)
- lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.

²³ Offentlighet och sekretess inom hälso- och sjukvården - exempel på när utlämnande av uppgifter ska eller kan ske, s 25, juridiskt PM från koncernkontorets enhet för juridik.

Hälso- och sjukvårdssekretessen hindrar inte att uppgifter som angår misstanke om ett straffbart försök, förberedelse eller stämpling till de brott som nämns ovan och som har riktats mot barn lämnas till åklagarmyndighet eller Polismyndigheten.

(10 kap. 21 § OSL)

Bestämmelsen avser sekretessbelagda uppgifter om såväl misstänkta gärningsmän som brottsoffer och andra personer.

Om förutsättningarna enligt ovan är uppfyllda kan hälso- och sjukvårdspersonal på eget initiativ ta kontakt med polis eller åklagare och lämna ut annars sekretesskyddade uppgifter. Bestämmelsen innebär dock ingen skyldighet för personalen att initiera en sådan kontakt.

Är förutsättningarna i bestämmelsen uppfyllda är hälso- och sjukvårdspersonalen däremot skyldig att *på begäran* av polis eller åklagare lämna ut annars sekretesskyddade uppgifter. För att man ska kunna bedöma om denna sekretessbrytande regel är tillämplig måste polisen tala om vilken brottsrubricering som är aktuell för det brott som utreds.

16.3 Misstanke om brott och försök till brott i övrigt

Uppgifter som angår misstanke om ett begånget brott och som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess får, enligt 10 kap. 23 § OSL, lämnas till polis, åklagare, Säkerhetspolisen eller någon annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet, om misstanken angår

- 1 fullbordat brott som ger *minst* sex månaders fängelse,
- 2 försök, förberedelse eller stämpling till brott som ger *minst* ett års fängelse, eller
- 3 försök till brott som ger *minst* ett års fängelse, om gärningen innefattat försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom²⁴ som avses i 1 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168).

Bestämmelsen avser sekretessbelagda uppgifter om såväl misstänkta gärningsmän som brottsoffer och andra personer. I fall där misstanken

²⁴ I bilaga 1 till smittskyddslagen anges vilka sjukdomar som anses allmänfarliga. Länk till smittskyddslagen: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/smittskyddslag-2004168_sfs-2004-168

rör försök, förberedelse eller stämpling till brott ska det inte krävas att uppgiften rör en identifierad person som är misstänkt för brottet för att den ska kunna lämnas ut. Uppgifter får lämnas utan hinder av sekretess både på polisens begäran och på personalens eget initiativ. Personalen är dock aldrig skyldig att själv anmäla brottsmisstankar till polisen när det gäller redan begångna brott. Hälso- och sjukvårdspersonal är däremot skyldig att *på begäran* av polis eller åklagare lämna ut annars sekretesskyddade uppgifter som rör misstanke om ett begånget brott i de fall förutsättningarna för sekretessgenombrott föreligger (6 kap. 5 § OSL).

För att man ska kunna bedöma om sekretessen kan brytas måste polisen tala om vilken brottsrubricering (t.ex. misshandel, våldtäkt, stöld) som är aktuell för det brott som utreds och vilken lägsta påföljd som gäller för brottet. Uppgifter om påföljder går även att hitta i den aktuella bestämmelsen, t.ex. i [brottsbalken](#).

Det är också viktigt att veta om misstanken avser ett *fullbordat* brott eller *försök* till brott eftersom detta påverkar vilket straffvärde (minst sex månader eller ett års fängelse) som krävs för att sekretessen ska kunna brytas.

När man lämnar uppgifter till polis eller åklagare ska man bara lämna ut de uppgifter som är relevanta för den aktuella förfrågan. Det kan vara svårt att avgöra beroende på det enskilda fallet. Om det är uppenbart att information om en anhörig inte är av betydelse i ärendet ska man inte lämna ut den, men man ska informera om att man inte har lämnat ut viss information och varför. Man kan då stryka över texten, eller ta bort sidor, och skriva sin bedömning, t.ex. ”information om anhörigs familjesituation har utelämnats, ej relevant för förfrågan”. Polisen kan vid behov göra en ny framställan om de tror att de behöver de uppgifter som har sekretessbelagts.

16.4 Skyldighet att lämna kontaktuppgifter

Enligt Lag om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna (2025:170) 4 § ska en myndighet på begäran lämna en fysisk persons kontakuppgifter till en brottsbekämpande myndighet, om uppgifterna behövs i den brottsbekämpande myndigheten. Med kontaktuppgift avses:

- bostadsadress,
- telefonnummer eller e-postadress,
- arbetsplats,
- ombud eller företrädare,

- användarnamn eller IP-adress, och
- en uppgift som är jämförbar med någon av uppgifterna i p. 1-5

16.5 Våld i nära relation

Hälso- och sjukvården kan anmäla till Polismyndigheten om det på grund av konkreta omständigheter finns risk för våld i nära relationer.

Bestämmelsen kräver att brottet ska föranleda minst ett års fängelse och omfattar brotten mot liv och hälsa, frid och frihet samt sexualbrotten.

Uppgifter ska dock inte lämnas ut om det med hänsyn till planerade eller pågående insatser för den enskilde eller för den närstående, eller av andra särskilda skäl är olämpligt att uppgiften lämnas ut. Exempel på när det är olämpligt att lämna ut uppgifter är om den brottsutsatta patienten inte lever med minderåriga, inte vill anmäla samt att personalen bedömer att det finns risk att patienten inte kommer ta emot fortsatt vård.

16.6 Misstanke om terroristbrottslighet

Hälso- och sjukvården har möjlighet att anmäla misstanke om begången terroristbrottslighet till Polismyndigheten eller SÄPO. Med terroristbrottslighet avses ett antal brott, däribland terroristbrott, deltagande i en terrororganisation, samröre med terrororganisation, finansiering av terrorism m.m. Även försök, förberedelse och stämpling till terroristbrott omfattas av den sekretessbrytande bestämmelsen. Hälso- och sjukvården har även möjlighet att lämna uppgifter till Polismyndigheten eller SÄPO om det på grund av konkreta omständigheter finns risk att en person kommer begå terroristbrottslighet. Syftet med bestämmelsen är att så tidigt som möjligt identifiera radikaliseringsprocesser för att motverka att grupper eller individer radikaliserar ytterligare och till slut begår terroristhandlingar-

16.7 Uppgifter som behövs för en rättsmedicinsk undersökning

Hälso- och sjukvårdspersonal är skyldig att på begäran från rättsmedicinalverket lämna ut uppgifter (journalkopior) som behövs för en rättsmedicinsk undersökning (6 kap. 15 § 3 punkten PSL).

16.8 Förestående eller pågående trafiknykterhetsbrott

Utan hinder av hälso- och sjukvårdssekretessen är det tillåtet att lämna uppgifter till polisen eller annan myndighet som har att ingripa mot brott, om uppgiften behövs för att förhindra ett förestående eller pågående

trafiknykterhetsbrott (10 kap. 19 § OSL) T.ex. kan man ringa till polisen om en berusad patient är på väg att lämna sjukhuset och det finns anledning att befara att denne kommer att köra bil.

Observera att bestämmelsen inte gör det möjligt för personal att lämna ut uppgifter om en patient som misstänks ha kört alkoholpåverkad *till* sjukhuset eftersom det då inte är fråga om ett förstående eller pågående brott.

16.9 Skyldighet att avslöja vissa allvarliga brott

Alla, det vill säga även personal inom hälso- och sjukvården, har en skyldighet enligt 23 kap. 6 § brottsbalken (BrB), att anmäla eller annars avslöja *vissa* allvarliga brott som är ”å färde”, när det kan ske utan fara för honom/henne själv eller hans/hennes närmaste. Skyldigheten att avslöja brott uppkommer först när gärningen nått ett straffbart brottsstadium, dvs. minst förberedelse eller stämpling till brottet. Ett brott kan anses vara å färde tills dess att brottet har avslutats. Den som underlåter att i tid anmäla eller annars avslöja brott som är å färde kan enligt 23 kap. 6 § BrB dömas för underlåtenhet att avslöja brott.

Har t.ex. hälso- och sjukvårdspersonal fått vetskap om att en patient eller någon annan planerar ett bankrån eller på allvar hotar att slå ihjäl eller allvarligt misshandla någon, föreligger en skyldighet att i tid anmäla eller avslöja sådant brott.

17 Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och allmän förvaltningsdomstol

SkaS ska på begäran från

- Försäkringskassan
- Pensionsmyndigheten
- Skatteverket, eller
- allmän förvaltningsdomstol

utan hinder av hälso- och sjukvårdssekretess, lämna uppgifter ut uppgifter som behövs för att tillämpa socialförsäkringsbalken (110 kap. 31 § socialförsäkringsbalken). Detta kan t.ex. gälla ärenden avseende

- Graviditetspenning

- Sjukpenning
- Rehabiliteringsersättning
- Sjukersättning
- Handikappersättning
- Assistansersättning

Endast den information som efterfrågas får lämnas ut, t.ex. rörande viss tidsperiod, viss olycka eller visst sjukdomstillstånd. Om begäran är alltför omfattande, t.ex. ”hela journalen”, bör man kontakta aktuell handläggare på t.ex. Försäkringskassan och be denne precisera sin begäran.

18 IVO

Hälso- och sjukvården och dess personal med flera står enligt 7 kap. 1 § PSL under tillsyn av IVO. Såväl sjukhuset som hälso- och sjukvårdspersonalen ska på begäran från IVO lämna över handlingar, prover och annat material som rör verksamheten och lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för sin tillsyn (7 kap. 20 § PSL).

En anställd får på eget initiativ lämna tillsynsmyndigheter sekretessbelagda uppgifter t.ex. i anslutning till en anmälan om missförhållanden inom förvaltningen. Det krävs dock att uppgiftslämnandet kan anses försvarligt och att uppgiften behövs för tillsynen.²⁵

19 JO, JK och andra tillsynsmyndigheter

Uppgifter får utan hinder av sekretess lämnas till andra myndigheter som utövar tillsyn över verksamheten på SkaS, t.ex. Justitieombudsmannen (JO) eller Justitiekanslern (JK), om uppgiften behövs där för tillsyn över den myndighet där uppgiften förekommer (10 kap. 17 § OSL).

Efter en uttrycklig begäran från en tillsynsmyndighet är sjukhuset skyldigt att lämna ut annars sekretessbelagda uppgifter.

²⁵ Lenberg m.fl., *Offentlighets- och sekretesslagen – En kommentar* (2023-01-24, JUNO, juno.se), kommentaren till 10 kap. 17 §

En anställd får på eget initiativ lämna tillsynsmyndigheter sekretessbelagda uppgifter t.ex. i anslutning till en anmälan om missförhållanden inom förvaltningen. Det krävs dock att uppgiftslämnandet kan anses försvarligt och att uppgiften behövs för tillsynen.

20 Relaterad information

Rutin: [Utskrift av kopior från Melior \(vgregion.se\)](#)

Rutin: [Orosanmälan till socialnämnden om barn som far illa eller riskerar att fara illa \(vgregion.se\)](#)

21 Käll- och litteraturförteckning

Bohlin, Alf, *Offentlighetsprincipen*. 9 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik, 2015.

Sandén, Ulrika, *Sekretess och tystnadsplikt inom offentlig och privat hälso- och sjukvård*. 1 uppl. Stockholm: Iustus förlag, 2012.

Lenberg, Eva, Geijer, Ulrika, Tansjö, Anna, *Offentlighets- och sekretesslagen – En kommentar* [elektronisk resurs].

Proposition 1979/80:2 med förslag till sekretesslag m.m.

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Emma Hellman, (emmhe40), Jurist

Granskad av: Marie Johansson Rodert, (marro94), HR-chef,
Camilla Silvesjö, (camsi5), Kommunikationschef

Godkänd av: Stellan Ahlström, (steah), Sjukhusdirektör

Dokument-ID: SKAS9730-1455443510-65

Version: 7.0

Giltig från: 2025-06-17

Giltig till: 2027-06-17